

Advies Archeologische Monumentenzorg 2024-nr. 164

Selectieadvies

Bevoegd gezag: Gemeente Geldrop-Mierlo
Dhr. J. van der Zanden
Postbus 10101
5660 GA Geldrop

Datum: 4-7-2024

Project: *Mierlo, Luchen – Fazantlaan. Gemeente Geldrop-Mierlo (NB). Een archeologisch karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek (Transect-rapport 5333), auteur: N. Magdelijns, versie 1.0 d.d. 24-05-2024.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

In opdracht van de gemeente Geldrop-Mierlo heeft Transect in april 2024 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Luchen, deelgebied Fazantlaan in Mierlo. Aanleiding voor het onderzoek zijn plannen voor de nieuwbouw van meerdere woningen met bijbehorende infrastructuur. Het gehele deelgebied heeft een oppervlakte van 4,44 ha. Dit onderzoek heeft betrekking tot het westelijke deel, met een oppervlakte van 3 ha; het onderzoeksgebied. Het oostelijke deel was ten tijde van het veldonderzoek namelijk nog niet toegankelijk.

Volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting. Hiervoor geldt dat een archeologisch onderzoek verplicht is bij bodemingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 30 cm -Mv. In het plangebied is nog geen archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. In het noorden grenst het plangebied aan een deels opgegraven nederzetting uit de Late Prehistorie, die vermoedelijk naar het westen doorloopt. Omdat de geplande graafwerkzaamheden voor de aanleg van de woningen en bijbehorende infrastructuur eventueel aanwezige archeologische waarden hier kunnen verstoren, was het noodzakelijk om de aanwezige archeologische waarden in beeld te krijgen en te waarderen door middel van een proefsleuvenonderzoek.

Het doel van de proefsleuven, conform het PvE¹ is het aanvullen en toetsen van de hoge archeologische verwachting. Daarbij dient de aan- of afwezigheid van archeologische waarden vastgesteld te worden en een beeld bepaald te worden van hun ruimtelijke en (cultuur)landschappelijke context. Op basis van de uitkomsten van dit proefsleuvenonderzoek beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld en hoe verder om te gaan met de mogelijk aanwezige archeologische waarden: behoud in situ, planaanpassing, vrijgave of opgraven.

¹ Berkvens, R., 2022. *Programma van Eisen Proefsleuven. Plangebied Mierlo – Luchen deelgebied Fazantlaan. Gemeente Geldrop-Mierlo, Eindhoven (ODZOB PvE 2022 nr. 23).*

Samenvatting van het plan en rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning bestemmingsplanwijziging Grootte plangebied: 4,44 ha Grootte onderzoeksgebied: 3 ha Onderzoekperiode: 16 t/m 29 april 2024 Opdrachtgever: Gemeente Geldrop-Mierlo Opdrachtnemer: Transect
--

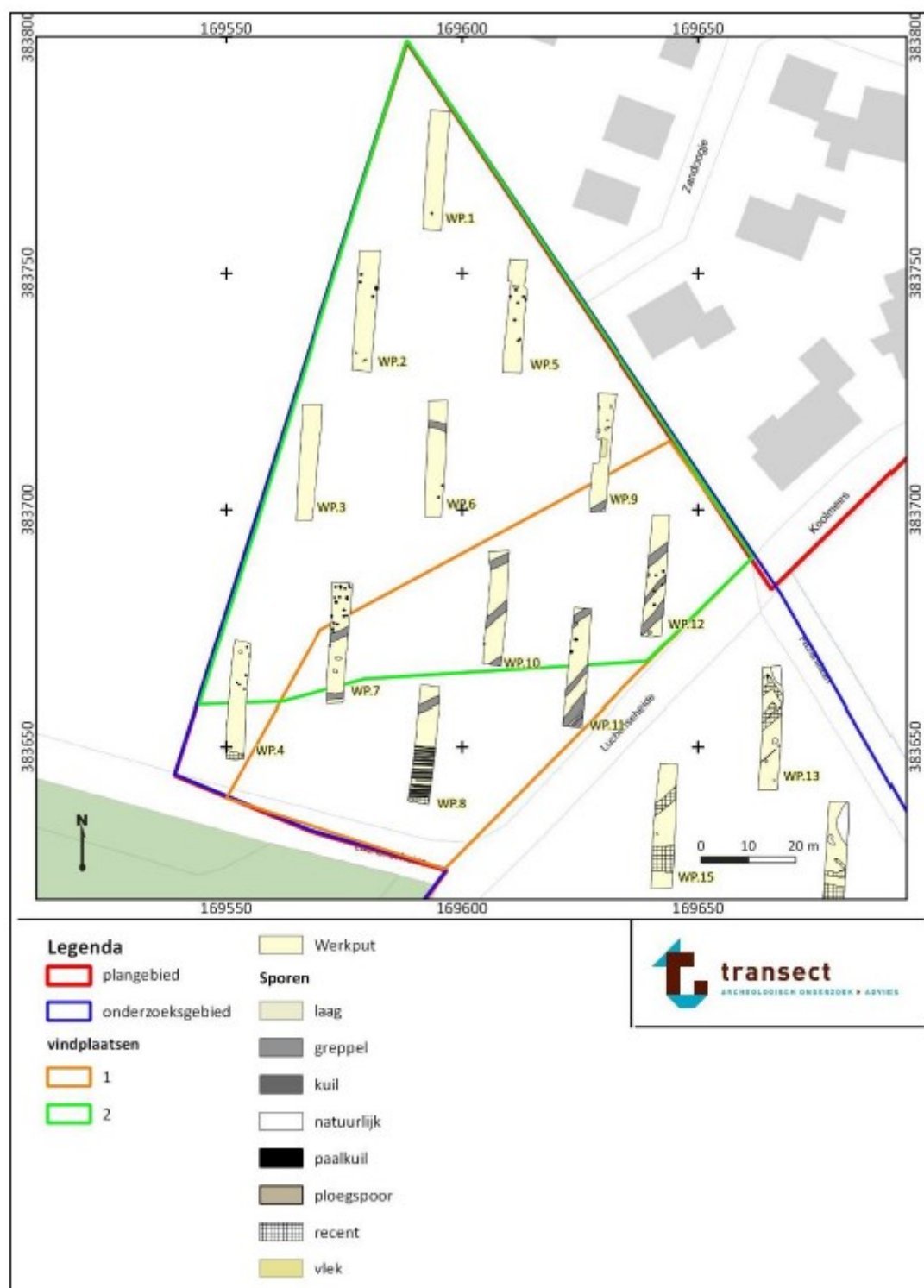
Conform het PvE zijn in het plangebied 28 proefsleuven aangelegd van 25 bij 4 meter, met een noord-zuid oriëntatie. Werkputten 5, 7 en 9 en delen van werkput 10 zijn vanwege de grote diepte vertrappt aangelegd. Daarom zijn ze aan het maaiveld breder dan 4 meter. Enkele proefsleuven zijn iets verplaatst ten opzichte van het puttenplan, vanwege de aanwezigheid van kabels en leidingen, bomen, hekwerk en een fietspad. In totaal is 2800 m² aan proefsleuven aangelegd (ca. 9,3% van het onderzoeksgebied). Over het algemeen is één vlak aangelegd in de top van het dekzand (C-horizont; vlak 1). In werkputten 5 en 9 is een extra vlak (vlak 0) aangelegd onder een stuifzandlaag, in de top van de A-horizont van het dekzand.

Op het noordelijke perceel is de bodemopbouw redelijk goed bewaard gebleven. In een groot deel van het perceel is de top van het dekzand intact en is in de top een oude akkerlaag aangetroffen. Ter hoogte van lokale depressies is de podzol volledig intact en afgedekt met een laag stuifzand. In de andere delen ligt het oud-bouwlanddek direct op de C-horizont, soms met een akkerlaag ertussen. Hier is de podzol verdwenen. Op het zuidelijke perceel is de bodem niet intact. Hier ligt de bouwvoor direct op de C-horizont van het dekzand en is het dekzand duidelijk afgetopt. Op het zuidelijke perceel zijn veel recente verstoringen aanwezig. Hier is het dekzand afgetopt en is slechts een dunne bouwvoor aangetroffen. Vermoedelijk is dit perceel afgegraven. Op het noordelijke perceel is een oud-bouwlanddek aangebracht. Deze heeft de archeologische resten beschermd tegen verstoringen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee vindplaatsen aangetroffen. Deze bevinden zich allebei op het noordelijke perceel. Vindplaats 1 bestaat uit greppels en een mogelijk waterput of -kuil onder één van de greppels, die parallel liggen aan een historische weg tussen Geldrop en Luchen. De greppels liggen vooral aan de zuidoostzijde van het perceel. De vondsten bestaan uit voornamelijk keramiek, dat is aangetroffen in het oud-bouwlanddek. Deze vindplaats dateert uit de Nieuwe Tijd. De waterput/-kuil onder één van de greppels duidt mogelijk op de aanwezigheid van een erf en een derde vindplaats. De vindplaats hangt samen met de historische weg van Geldrop naar Luchen, die ook is afgebeeld op het Kadastrale Minuutplan. De percelen op de hoge dekzandrug waren in die periode in gebruik als landbouwgrond. De lager gelegen gronden en de stuifzanden zijn in gebruik als heide. Dit komt overeen met wat is aangetroffen tijdens het veldonderzoek, namelijk een dik oud-bouwlanddek op het noordelijke perceel. De waterput of -kuil duidt wellicht op de aanwezigheid van een erf en een derde vindplaats. Omdat er geen vondsten in zijn aangetroffen, is de datering lastig te bepalen. In de omgeving zijn wel meerdere erven uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd aangetroffen. Deze bevinden zich 300 m ten noorden en 500 m ten noordoosten van het plangebied. De hoge verwachting voor de Nieuwe Tijd is in ieder geval bevestigd.

Vindplaats 2 bestaat uit paalkuilen en enkele kuilen die dateren uit de IJzertijd. Deze sporen liggen verspreid over het perceel, met enkele clusters in werkputten 4, 5, 7 en 12. Hier zijn vermoedelijk structuren aanwezig. De vondsten van deze vindplaats bestaan uit handgevormd aardewerk, dat in verschillende lagen is aangetroffen. De vindplaats is vermoedelijk een voortzetting van de nederzetting direct ten noorden van het plangebied (bijlage 6). In werkputten 5 en 7 lijken structuren aanwezig te zijn. Voor wat betreft de afstand tussen de gebouwplattegronden komt dat overeen met de afstand bij de naastgelegen nederzetting. Het aardewerk lijkt ook overeen te komen wat betreft datering. De hoge verwachting voor de IJzertijd is daarmee ook bevestigd.

Op basis van de waarderingstabellen zijn beide vindplaatsen als behoudenswaardig aan te merken.

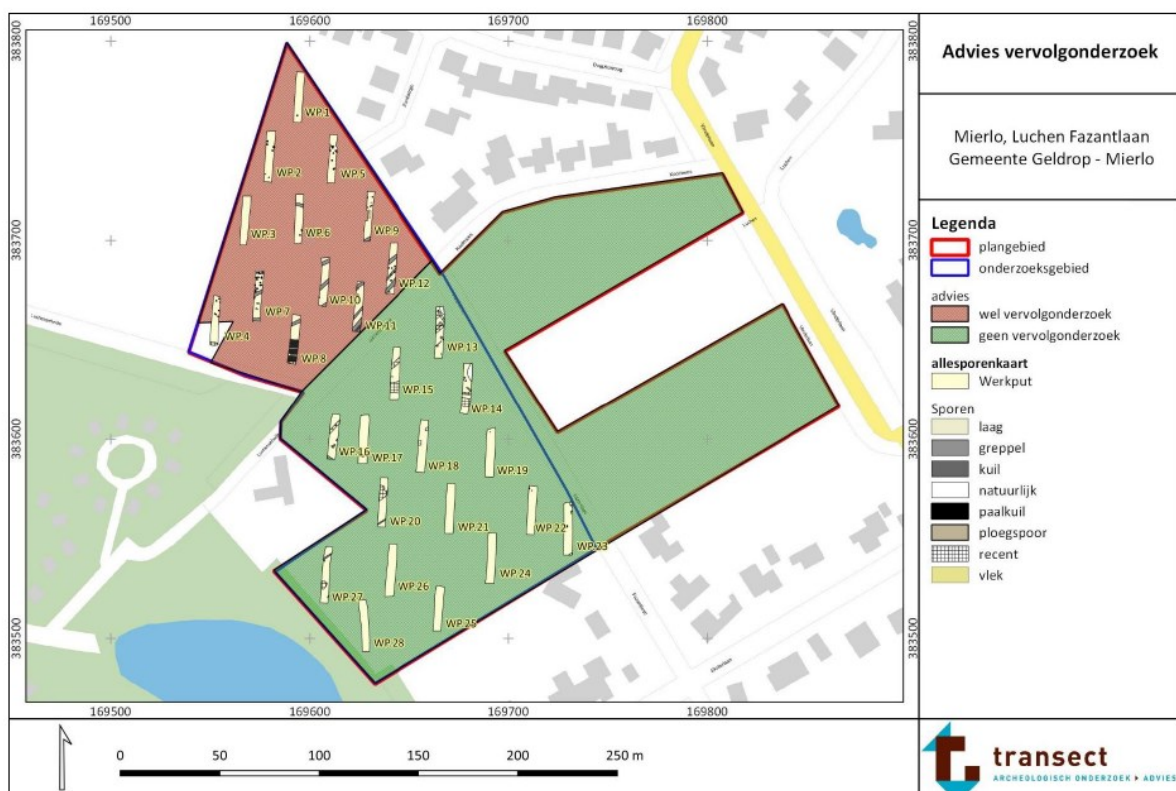
Figuur 25. Vindplaatsenkaart.

In het plangebied bestaat het voornemen om een nieuwe woonwijk te realiseren. De precieze dieptes van de bodemingrepen zijn nog niet bekend, maar vermoedelijk reiken de funderingen tot circa 0,8-1,0 m -Mv. Daarnaast zullen diepere bodemingrepen plaatsvinden voor bijvoorbeeld de aanleg van riolering. Op het noordelijke perceel zijn echter behoudenswaardige archeologische resten

aangetroffen, die zich bevinden vanaf 0,5-1,0 m -Mv. Vondsten kunnen ook al in de lagen hierboven worden aangetroffen. Bij bodemingrepen dieper dan 0,5 m -Mv op het noordelijke perceel adviseren wij daarom behoudsmaatregelen (bijlage 11). Deze kunnen bestaan uit maatregelen gericht op behoud in situ of gericht op behoud ex situ i.c. het veiligstellen van archeologische waarden middels een aanvullend archeologisch onderzoek. Een vervolgonderzoek kan het beste plaatsvinden in de vorm van een opgraving.

Op het zuidelijke perceel is geen sprake van een behoudenswaardige vindplaats. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen. Voor het oostelijke deel dat niet onderzocht kon worden, adviseren we ook vrijgave. Tijdens het veldonderzoek bleek dat deze percelen een stuk lager liggen dan de twee onderzochte percelen en vermoedelijk zijn afgegraven. Daarnaast blijkt uit het oostelijke profiel in werkput 14 dat het in dit deel nat is geweest. Dit beeld wordt bevestigd door het proefsleuvenonderzoek dat eerder is uitgevoerd tussen de twee oostelijke percelen (deelgebied G). Daar bleek de bodem erg nat te zijn geweest en er zijn enkel perceelsgreppels en enkele verstoringen aangetroffen.²

Bijlage 11. Advieskaart

Selectieadvies

We kunnen instemmen met dit aangepaste rapport van het proefsleuvenonderzoek. De opmerkingen op de eerdere versie zijn in voldoende mate verwerkt.

Uit het onderzoek komt naar voren dat het plangebied twee archeologisch waardevolle vindplaatsen uit de late prehistorie en waarschijnlijk de late middeleeuwen - nieuwe tijd herbergt. Deze vindplaatsen worden op basis van inhoudelijke en fysieke kwaliteitscriteria gezien als te behouden vindplaatsen.

² Hemert, J. van/A. Huijsmans, 2022. Een boerenerf door de eeuwen heen Een opgraving en proefsleuvenonderzoek in plangebied Mierlo-Luchen fase 3 (zone F en G-H-I-J), Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities).

Voor terreinen met een archeologische waarde wordt duurzaam behoud nagestreefd. Voor behoudenswaardige vindplaatsen zijn twee vormen van behoud mogelijk, te weten: in situ en ex situ. Het behoud op de plaats waar de vindplaats ligt (in situ) heeft de voorkeur boven een opgraving (ex situ). Het behoud in situ van de aanwezige archeologische waarden kan geschieden door inpassing van het behoudenswaardige deel in de toekomstige inrichtingsplannen, in combinatie met een op het duurzaam behoud afgestemd beheer, en door het opnemen van een passend vergunningenstelsel in het toekomstige omgevingsplan.

Aangezien behoud van de archeologische resten in de bodem echter vrijwel niet mogelijk zal zijn, gezien de ondiepe ligging in relatie tot de geplande nieuwbouw (vanaf 50 cm –mv), is ons advies een definitief archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving in het noordelijk deel van het plangebied uit te voeren, zie bijlage 11 (kaart hierboven). De opgraving dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goed te keuren Programma van Eisen en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf bevoegd tot het uitvoeren van archeologische opgravingen. Het archeologisch onderzoek dient verder te voldoen aan de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

We kunnen verder instemmen met vrijgave van het zuidelijk onderzochte deel, maar ook met het deel van het plangebied dat niet onderzocht is (zie bijlage 11). Uit de aansluitende proefsleuven en de lage ligging is het heel aannemelijk dat deze zone geen archeologische waarden meer zal herbergen.